

Υπόθεση C-623/23 [Melbán] ⁱ

Σύνοψη αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία υποβολής:

6 Οκτωβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Pamplona (Ισπανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

21 Σεπτεμβρίου 2023

Προσφεύγων:

UV

Καθού:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Σύνταξη γήρατος – Προσαύξηση για συνταξιούχους που έχουν αποκτήσει τέκνα – Αίτηση χορήγησης προσαύξησης υποβληθείσα από άνδρα συνταξιούχο

Αντικείμενο και νομική βάση του προδικαστικού ερωτήματος

Άρθρο 267 ΣΛΕΕ – Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία – Οδηγία 79/7/ΕΟΚ – Ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης – Προσαύξηση σύνταξης για συνταξιούχους που έχουν αποκτήσει τέκνα – Χορήγηση της προσαύξησης σε όλες τις γυναίκες συνταξιούχους – Προϋποθέσεις που επιβάλλονται στους άνδρες συνταξιούχους – Άμεση διάκριση – Ενδεχόμενοι δικαιολογητικοί λόγοι – Συνέπειες ενδεχόμενης δικαστικής αναγνώρισης της διάκρισης

ⁱ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχει η οδηγία 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, την έννοια ότι αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχείρισης, η οποία αποκλείει κάθε διάκριση λόγω φύλου και θεμελιώνεται στα άρθρα 1 και 4 της οδηγίας αυτής, εθνική διάταξη όπως η περιλαμβανόμενη στο άρθρο 60 του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, η οποία, υπό τον τίτλο «Προσαύξηση ανταποδοτικών συντάξεων για τη μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων», αναγνωρίζει το δικαίωμα προσαύξησης της ανταποδοτικής σύνταξης γήρατος και μόνιμης αναπηρίας στις γυναίκες που έχουν αποκτήσει φυσικά ή θετά τέκνα και λαμβάνουν τέτοιες συντάξεις, χωρίς καμία άλλη προϋπόθεση και ανεξαρτήτως του ποσού της συντάξεώς τους, και δεν το αναγνωρίζει υπό τους ίδιους όρους στους άνδρες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, απαιτώντας από τους τελευταίους για τη χορήγηση της εν λόγω προσαύξησης τη συμπλήρωση συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος χωρίς καταβολή εισφορών ή την καταβολή μειωμένων εισφορών για διάστημα μετά τη γέννηση των τέκνων ή την υιοθεσία και, συγκεκριμένα, στην περίπτωση των παιδιών που γεννήθηκαν ή υιοθετήθηκαν έως τις 31 Δεκεμβρίου 1994, να έχουν συμπληρώσει διάστημα χωρίς καταβολή εισφορών άνω των 120 ημερών, εκτεινόμενο μεταξύ των εννέα μηνών που προηγούνται της γέννησης και των τριών ετών που έπονται της ημερομηνίας αυτής ή, σε περίπτωση υιοθεσίας, μεταξύ της ημερομηνίας έκδοσης της δικαστικής απόφασης που κηρύσσει την υιοθεσία και των τριών ετών που έπονται της ημερομηνίας αυτής, υπό την προϋπόθεση ότι το άθροισμα των χορηγούμενων συντάξεων είναι μικρότερο από το άθροισμα των συντάξεων που καταβάλλονται στη γυναίκα, και στην περίπτωση των τέκνων που γεννήθηκαν ή υιοθετήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 1995 και εντεύθεν, το άθροισμα των καταβληθεισών εισφορών για τους 24 μήνες που έπονται της γέννησης ή της ημερομηνίας της δικαστικής απόφασης που κηρύσσει την υιοθεσία να είναι μειωμένο σε ποσοστό άνω του 15% σε σχέση με εκείνο των 24 αμέσως προηγούμενων μηνών, υπό την προϋπόθεση ότι το άθροισμα των χορηγούμενων συντάξεων είναι χαμηλότερο από το άθροισμα των συντάξεων που καταβάλλονται στη γυναίκα;
- 2) Έχει η οδηγία 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, την έννοια ότι απαιτεί, ως συνέπεια της διάκρισης που απορρέει από τον αποκλεισμό των ανδρών συνταξιούχων, να τους χορηγείται η προσαύξηση της σύνταξης γήρατος, παρά το γεγονός ότι το άρθρο 60 του LGSS προβλέπει ότι η εν λόγω προσαύξηση μπορεί να χορηγείται μόνο στον έναν από τους δύο γονείς και, συγχρόνως, η χορήγηση της

προσαύξησης στον άνδρα συνταξιούχο δεν πρέπει να οδηγήσει, ως συνέπεια της απόφασης του Δικαστηρίου και της μη συμμόρφωσης της εθνικής νομοθεσίας προς την οδηγία, στην παύση καταβολής της προσαύξησης που χορηγείται στη γυναίκα συνταξιούχο υπό την ιδιότητά της ως μητέρας ενός ή περισσότερων τέκνων;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

- Άρθρο 157, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ.
- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρα 20, 21, 23 και 34.
- Οδηγία 79/7/ΕΟΚ περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, τρίτη αιτιολογική σκέψη και άρθρα 1, 3 παράγραφος 1, 4 και 7, παράγραφος 1 στοιχείο γ'.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Constitución española (ισπανικό Σύνταγμα), άρθρα 9, παράγραφος 2 (προώθηση της ισότητας από τις δημόσιες αρχές) και 14 (αρχή της ισότητας).

Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres (Οργανικός νόμος 3/2007, της 22ας Μαρτίου 2007, για την πραγματική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών), άρθρα 3, 4 και 11, παράγραφος 1. 3, 4 y 11.1.

Ley General de la Seguridad Social [γενικός νόμος περί κοινωνικής ασφάλισης (αναθεωρημένο κείμενο που εγκρίθηκε με το βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 8/2015, της 30ής Οκτωβρίου 2015· στο εξής: LGSS)], μετά τη μεταρρύθμιση που εισήχθη με το βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 3/2021, της 2ας Φεβρουαρίου.

Το άρθρο 60 του LGSS, το οποίο ρυθμίζει τη λεγόμενη «προσαύξηση ανταποδοτικών συντάξεων για τη μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων», προβλέπει τα εξής:

«1. Οι γυναίκες που έχουν αποκτήσει ένα ή περισσότερα τέκνα και λαμβάνουν ανταποδοτική σύνταξη γήρατος, μόνιμης αναπηρίας ή χηρείας δικαιούνται προσαύξηση για κάθε τέκνο, λόγω των γενικών επιπτώσεων του χάσματος μεταξύ των φύλων στο ύψος των ανταποδοτικών συντάξεων των γυναικών στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφαλίσεως. Το δικαίωμα προσαύξησης για κάθε τέκνο αναγνωρίζεται ή διατηρείται στη γυναίκα, εκτός εάν η προσαύξηση ζητηθεί και χορηγηθεί στον άλλο γονέα, και εάν ο άλλος γονέας είναι επίσης γυναίκα, χορηγείται στη γυναίκα που λαμβάνει δημόσιες συντάξεις μικρότερου ποσού στο σύνολό τους.

Για να δικαιούται ο άνδρας τη χορήγηση της προσαύξησης, πρέπει να συντρέχει μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- a) Να του έχει χορηγηθεί σύνταξη χηρείας λόγω θανάτου του έτερου γονέα των κοινών τέκνων, υπό την προϋπόθεση ότι ένα εξ αυτών δικαιούται να λάβει σύνταξη ορφανού.
- b) Να λαμβάνει σύνταξη λόγω γήρατος ή μόνιμης αναπηρίας και να έχει διακοπεί ή επηρεαστεί η σταδιοδρομία του από τη γέννηση ή την υιοθεσία, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1.^a Για τα τέκνα που γεννήθηκαν ή υιοθετήθηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1994, να έχει συμπληρώσει διάστημα χωρίς καταβολή εισφορών άνω των 120 ημερών, εκτεινόμενο μεταξύ των εννέα μηνών που προηγούνται της γέννησης και των τριών ετών που έπονται της ημερομηνίας αυτής ή, σε περίπτωση υιοθεσίας, μεταξύ της ημερομηνίας της δικαστικής απόφασης που κηρύσσει την τελευταία και των τριών ετών που ακολουθούν την ημερομηνία αυτή, υπό την προϋπόθεση ότι το άθροισμα των χορηγούμενων συντάξεων είναι χαμηλότερο από το άθροισμα των συντάξεων που καταβάλλονται στη γυναίκα.

2.^a Στην περίπτωση τέκνων που γεννήθηκαν ή υιοθετήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 1995 και εντεύθεν, το άθροισμα των καταβληθεισών εισφορών για τους 24 μήνες που έπονται της γέννησης ή της ημερομηνίας της δικαστικής απόφασης που κηρύσσει την υιοθεσία να είναι μειωμένο σε ποσοστό άνω του 15% σε σχέση με εκείνο των 24 αμέσως προηγούμενων μηνών, υπό την προϋπόθεση ότι το άθροισμα των χορηγούμενων συντάξεων είναι χαμηλότερο από το άθροισμα των συντάξεων που καταβάλλονται στη γυναίκα.

[...]

2. Η χορήγηση της προσαύξησης στον δεύτερο γονέα συνεπάγεται την παύση καταβολής της προσαύξησης που έχει ήδη χορηγηθεί στον πρώτο γονέα [...].
3. Η προσαύξηση αυτή έχει ως προς το σύνολο των εννόμων αποτελεσμάτων το νομικό καθεστώς ανταποδοτικής δημόσιας σύνταξης.

Το ποσό της προσαύξησης για κάθε γιο ή κόρη θα καθοριστεί στον σχετικό νόμο περί κρατικού προϋπολογισμού. [...].

Το ποσό της προσαύξησης χορηγείται ακόμη και στις περιπτώσεις καταβολής του ανώτατου ορίου σύνταξης [...].».

Η 37η συμπληρωματική διάταξη του LGSS προβλέπει τα εξής:

«Προσωρινό πεδίο εφαρμογής της προσαύξησης ανταποδοτικών συντάξεων για τη μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων.

1. Το δικαίωμα χορήγησης της προσαύξησης ανταποδοτικών συντάξεων για τη μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων που προβλέπεται στο άρθρο 60 θα διατηρείται εφόσον το συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων, που προέκυψε κατά το προηγούμενο έτος, είναι μεγαλύτερο από 5%.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, ως συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων νοείται η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ του μέσου ποσού των συντάξεων γήρατος που καταβάλλονται ετησίως σε άνδρες και γυναίκες.

[...]».

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο προσφεύγων είναι συνταξιούχος και πατέρας δύο τέκνων που γεννήθηκαν τα έτη 1991 και 1994. Η σύνταξη γήρατος που λαμβάνει είναι χαμηλότερη από τη σύνταξη γήρατος που λαμβάνει η μητέρα των τέκνων αυτών.
- 2 Ο προσφεύγων ζήτησε από το Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) [ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων, στο εξής: INSS] να του χορηγήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 60 του LGSS προσαύξηση ανταποδοτικών συντάξεων για τη μείωση του χάσματος μεταξύ των δύο φύλων (στο εξής: η επίμαχη προσαύξηση).
- 3 Το INSS εξέδωσε απόφαση με την οποία αρνήθηκε τη χορήγηση της εν λόγω προσαύξησης στον προσφεύγοντα με την αιτιολογία ότι δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του εν λόγω άρθρου.
- 4 Σε χρόνο μεταγενέστερο της έκδοσης της ανωτέρω απόφασης, η επίμαχη προσαύξηση χορηγήθηκε στην μητέρα των τέκνων.
- 5 Ο προσφεύγων προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον των δικαστηρίων με την αιτιολογία ότι η ρύθμιση που αφορά την επίμαχη προσαύξηση αντίκειται στο δίκαιο της Ένωσης, ιδίως στην αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, ενώ η εν λόγω προσαύξηση χορηγείται σε όλες τις γυναίκες συνταξιούχους που έχουν αποκτήσει τέκνα, επιβάλλονται πρόσθετοι όροι για τη χορήγησή της στους άνδρες συνταξιούχους που έχουν αποκτήσει τέκνα.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 6 Το INSS θεωρεί ότι η ρύθμιση που αφορά την προσαύξηση είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ, ιδίως του άρθρου 4, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', και διορθώνει την πλημμελή ρύθμιση της εν λόγω προσαύξησης που οδήγησε στην απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης

Δεκεμβρίου 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Προσαύξηση σύνταξης για τις μητέρες), C-450/18, EU:C:2019:1075 (στο εξής: απόφαση C-450/18). Το INSS επικαλείται επίσης τον νόμιμο και αναλογικό σκοπό της ρύθμισης της επίμαχης προσαύξησης, επισημαίνοντας ότι αντανάκλα την υποδεέστερη θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας, δεδομένου ότι ιστορικά διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στη φροντίδα των τέκνων. Προσθέτει ωστόσο ότι αφήνεται ανοιχτό το ενδεχόμενο χορήγησης της προσαύξησης στους γονείς που μπορούν να αποδείξουν ότι η καταβολή των εισφορών τους έχει επηρεαστεί αρνητικά από τη γέννηση ή την υιοθεσία τέκνου, λόγω ανάληψης τέτοιων καθηκόντων φροντίδας. Το INSS επισημαίνει επίσης το προσωρινό πεδίο εφαρμογής της νέας οικονομικής προσαύξησης, το οποίο συνδέεται με την επίτευξη του στόχου της μείωσης του συνταξιοδοτικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων σε ποσοστό κάτω του 5%. Τέλος, το INSS ισχυρίζεται ότι, σε περίπτωση που η ρύθμιση της επίμαχης προσαύξησης θεωρηθεί ότι συνιστά διάκριση λόγω φύλου κατά την έννοια της οδηγίας 79/7, η χορήγηση της προσαύξησης στον προσφεύγοντα θα πρέπει να συνεπάγεται τη διακοπή καταβολής της προσαύξησης που έχει ήδη χορηγηθεί στη μητέρα, διότι η σύνταξη της τελευταίας είναι υψηλότερη από εκείνη του προσφεύγοντος.

- 7 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η ρύθμιση περί της εν λόγω προσαύξησης αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, ιδίως στην αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, και ότι το ισχύον άρθρο 60 του LGSS δεν διορθώνει την προηγούμενη ρύθμιση την οποία το Δικαστήριο έκρινε αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης στην υπόθεση C-450/18.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασεως περί παραπομπής

Πρώτο προδικαστικό ερώτημα

- 8 Ο προσφεύγων, ο οποίος είναι πατέρας δύο τέκνων και λαμβάνει χαμηλότερη σύνταξη από τη μητέρα τους, δεν δικαιούται την προσαύξηση της σύνταξης, διότι δεν αποδεικνύει διάστημα χωρίς καταβολή εισφορών άνω των 120 ημερών, εκτεινόμενο μεταξύ των εννέα μηνών που προηγούνται της γέννησης και των τριών ετών που ακολουθούν την ημερομηνία αυτή, όπως απαιτεί το άρθρο 60 του LGSS.
- 9 Η επίμαχη προσαύξηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 79/7, διότι αποτελεί μέρος ενός θεσμοθετημένου συστήματος προστασίας έναντι ενός εκ των κινδύνων που απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, αυτής, ήτοι του γήρατος ή της συνταξιοδότησεως, και συνδέεται άμεσα και αποτελεσματικά με την προστασία έναντι του κινδύνου αυτού, όπως κρίθηκε στην απόφαση επί της υποθέσεως C-450/18.
- 10 Αναμφίβολα υπάρχει διαφορετική μεταχείριση των προσώπων που λαμβάνουν την προσαύξηση ανάλογα με το φύλο τους. Η εθνική νομοθεσία επιφυλάσσει λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση στους άνδρες συνταξιούχους που έχουν αποκτήσει φυσικά ή θετά τέκνα. Μια τέτοια λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση λόγω φύλου

μπορεί να συνιστά άμεση διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7.

- 11 Πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί κατά πόσον δικαιολογείται η διαφορετική αυτή μεταχείριση.

α) Αιτιολόγηση με βάση το γενικότερο συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων ή με βάση τη φροντίδα και ανατροφή των τέκνων ως καθήκον που επωμίζονται κατά κύριο λόγο οι γυναίκες.

Τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η διαφορετική μεταχείριση μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη λόγω του πασιδήλου γεγονότος (βάσει στατιστικών στοιχείων αποδεκτών από όλα τα μέρη, τα οποία άλλωστε είναι δημόσια) ότι, στην Ισπανία, η εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, καθώς και η φροντίδα, η ανατροφή και η εκπαίδευση των τέκνων, βαρύνουν κυρίως τις γυναίκες. Είναι αναμφισβήτητο ότι υφίστανται ιστορικές και διαρθρωτικές διακρίσεις εις βάρος των γυναικών στην αγορά εργασίας λόγω του ρόλου τους ως προσώπων που ασκούν τη φροντίδα των τέκνων.

Μια τέτοια κατάσταση επιφέρει συχνά δυσμενείς συνέπειες στην επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών και στην ίδια τη συνεισφορά τους στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης μέσω των εισφορών τους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κενά ως προς την καταβολή εισφορών κατά τις περιόδους φροντίδας των τέκνων ή καταβολή χαμηλότερων εισφορών σε σύγκριση με τις εισφορές των ανδρών. Αυτό έχει τελικό αντίκτυπο στο χάσμα μεταξύ των δύο φύλων στο ισπανικό συνταξιοδοτικό σύστημα (γεγονός που είναι επίσης πασιδήλο και αποδεκτό από τα μέρη).

Εν προκειμένω, ο Ισπανός νομοθέτης αιτιολόγησε την επίμαχη προσαύξηση με βάση την ιστορική και διαρθρωτική διάκριση εις βάρος των γυναικών στην αγορά εργασίας λόγω του ρόλου τους ως ασκούντων τη φροντίδα των τέκνων. Σύμφωνα με τον νομοθέτη, η μητρότητα επηρεάζει αποφασιστικά την επαγγελματική πορεία των γυναικών και αυτή είναι μία, αν όχι η σημαντικότερη, αιτία του χάσματος μεταξύ των φύλων. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των τέκνων, τόσο μικρότερος είναι ο αριθμός των ετών καταβολής εισφορών, τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό των συμβάσεων πλήρους ή ισοδύναμης απασχόλησης και, τελικά, χαμηλότερη είναι η σύνταξη που τελικά απονέμεται. Ο Ισπανός νομοθέτης προσθέτει ότι πρόκειται για την αποκατάσταση μιας βλάβης που υπέστησαν οι γυναίκες που δικαιούνται σήμερα σύνταξη καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, δηλαδή μιας βλάβης που επήλθε στο παρελθόν, και επομένως η εν λόγω αποκατάσταση είναι απολύτως συμβατή και σύμφωνη με την ανάπτυξη φιλόδοξων πολιτικών ισότητας με σκοπό τη διόρθωση των ανισοτήτων που υφίστανται σήμερα στην αγορά εργασίας και την κατανομή των ρόλων που σχετίζονται με τη φροντίδα των τέκνων. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, το χρονικό πεδίο εφαρμογής της νέας οικονομικής προσαύξησης συνδέεται με την επίτευξη του στόχου της μείωσης του χάσματος των φύλων όσον αφορά τις ανταποδοτικές συντάξεις γήρατος σε ποσοστό κάτω του 5%.

Ωστόσο, η αιτιολόγηση αυτή της ρύθμισης μπορεί να αμφισβητηθεί από το γεγονός ότι, κατά τη νομοθεσία που διέπει την επίμαχη προσαύξηση, αυτή χορηγείται στις γυναίκες ανεξάρτητα από τις πραγματικές επιπτώσεις που είχε η μητρότητα ή η υιοθεσία στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία και ανεξάρτητα από το ύψος της συντάξεώς τους και τις εισφορές που κατέβαλαν στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Για να δικαιούνται την επίμαχη προσαύξηση, οι γυναίκες δεν απαιτείται να παρουσιάζουν κενό καταβολής εισφορών ή να έχουν καταβάλει εισφορές χαμηλότερες από εκείνες που μπορεί να έχουν καταβάλει οι άνδρες κατά τη διάρκεια του εν γένει εργασιακού τους βίου ή κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων χρονικών περιόδων περίξ του χρόνου γέννησης ή υιοθεσίας.

Εξάλλου, η επίμαχη προσαύξηση χορηγείται σε όλες τις γυναίκες που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος ή μόνιμης αναπηρίας, ανεξαρτήτως του ύψους της σύνταξης. Πράγματι, η εν λόγω προσαύξηση χορηγείται στις γυναίκες ακόμη και αν η σύνταξή τους είναι υψηλότερη από τη μέση καταβαλλόμενη σύνταξη στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ή ακόμη και αν λαμβάνουν την ανώτατη νόμιμη σύνταξη.

Στην προκειμένη περίπτωση, η σύνταξη γήρατος που λαμβάνει η μητέρα είναι υψηλότερη από εκείνη του προσφεύγοντος. Ωστόσο, ο τελευταίος δεν δικαιούται την εν λόγω προσαύξηση διότι δεν έχει συμπληρώσει διάστημα χωρίς καταβολή εισφορών άνω των 120 ημερών, εκτεινόμενο μεταξύ των εννέα μηνών που προηγούνται της γέννησης των τέκνων του και των τριών ετών που έπονται της ημερομηνίας αυτής.

Επίσης, η αυτόματη χορήγηση της επίμαχης προσαύξησης στις γυναίκες δεν απαιτεί την πιστοποίηση της δέουσας ανατροφής και φροντίδας των γεννηθέντων ή υιοθετηθέντων τέκνων, ούτε την άσκηση δικαιωμάτων για την εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, όπως μειωμένες ώρες εργασίας ή λήψη άδειας που συνδέονται με την ανατροφή και τη φροντίδα, ούτε την απώλεια ή τη βλάβη της εργασιακής ή επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του INSS, από την έναρξη ισχύος της επίμαχης προσαύξησης χορηγήθηκαν 326 593 προσαυξήσεις σε συντάξεις γήρατος και μόνιμης αναπηρίας. Εκ του συνόλου αυτών, 279 910 προσαυξήσεις χορηγήθηκαν σε γυναίκες συνταξιούχους και 46 683 σε άνδρες συνταξιούχους. Από το σύνολο των γυναικών συνταξιούχων με δικαίωμα προσαύξησης, 8 920 εξ αυτών λάμβαναν το ποσό της ανώτατης νόμιμης σύνταξης, στο οποίο προστίθεται το ποσό της προσαύξησης· στην περίπτωση των προσαυξήσεων των συντάξεων γήρατος που χορηγήθηκαν σε άνδρες, 1 402 εξ αυτών λάμβαναν το ποσό της ανώτατης σύνταξης. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι οι άνδρες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες ως προς την πλήρωση των προϋποθέσεων πρόσβασης στην εν λόγω προσαύξηση.

Υπό τις συνθήκες αυτές, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον το γενικότερο συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων ή το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι οι γυναίκες είναι κατά κύριο λόγο εκείνες που αναλαμβάνουν καθήκοντα φροντίδας

των τέκνων και ασκούν δικαιώματα με σκοπό την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής μπορούν να θεωρηθούν νόμιμοι και επαρκείς λόγοι για τη θέσπιση ενός νομικού καθεστώτος υπέρ όλων των γυναικών, ως μέτρου θετικής δράσεως, το οποίο συνεπάγεται την αυτόματη χορήγηση της προσαύξησης της σύνταξης, ανεξάρτητα από το ύψος των εισφορών που καταβλήθηκαν κατά τις περιόδους μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία του τέκνου ή ακόμη και αν δεν υπάρχουν κενά διαστήματα καταβολής εισφορών (ούτε έξοδος από την αγορά εργασίας ή μείωση αποδοχών), ενώ, στην περίπτωση των ανδρών, η χορήγηση της προσαύξησης εξαρτάται από την ύπαρξη κενών διαστημάτων καταβολής εισφορών ή καταβολή χαμηλότερων εισφορών κατά τις περιόδους αμέσως μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία, ακόμη και αν το ποσό της συντάξεώς τους είναι χαμηλότερο από τη μέση καταβαλλόμενη σύνταξη στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

β) Αιτιολόγηση με βάση τη βλάβη που υπέστησαν οι γυναίκες καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, ακόμη και αν δεν υφίστανται η βλάβη αυτή κατά το χρόνο συνταξιοδοτήσεώς τους.

Τίθεται το ερώτημα αν μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιολογητικός λόγος της διάκρισης το γεγονός ότι, κατά τον Ισπανό νομοθέτη, «πρόκειται για την αποκατάσταση της βλάβης που υπέστησαν καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας οι γυναίκες οι οποίες δικαιούνται πλέον σύνταξη, δηλαδή βλάβης που επήλθε στο παρελθόν», ιδίως αν η δικαστική ερμηνεία πρέπει να λαμβάνει υπόψη την οπτική του φύλου, καθόσον η ίση μεταχείριση γυναικών και ανδρών αποτελεί αρχή που διαπνέει το νομικό σύστημα και λαμβάνει υπόψη τον οριζόντιο χαρακτήρα της αρχής της ισότητας.

γ) Αιτιολόγηση με βάση την προστασία των γυναικών ως γονέων ή την προστασία της μητρότητας

Όπως συνέβαινε με την προηγούμενη ρύθμιση, την οποία το Δικαστήριο έκρινε αντίθετη προς την οδηγία 79/7 με την απόφασή του στην υπόθεση C-450/18, το ισχύον άρθρο 60 του LGSS δεν περιέχει κανένα στοιχείο που να συνδέει τη χορήγηση της επίμαχης προσαύξησης σύνταξης με τη λήψη άδειας μητρότητας ή με τα μειονεκτήματα που υφίσταται μια γυναίκα στη σταδιοδρομία της λόγω της απομακρύνσεώς της από την επαγγελματική δραστηριότητα κατά την περίοδο που ακολουθεί τον τοκετό.

Ειδικότερα, η εν λόγω προσαύξηση χορηγείται στις γυναίκες που έχουν υιοθετήσει τέκνα, πράγμα που μαρτυρεί ότι ο εθνικός νομοθέτης δεν θέλησε να περιορίσει την εφαρμογή του άρθρου 60 του LGSS στην προστασία της βιολογικής κατάστασης των γυναικών που έχουν γεννήσει.

Επιπλέον, η διάταξη αυτή δεν απαιτεί οι γυναίκες να έχουν πράγματι παύσει να εργάζονται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο απέκτησαν τα τέκνα τους και, επομένως, δεν πληρούται η προϋπόθεση σχετικά με τη λήψη άδειας μητρότητας.

Τούτο συμβαίνει, ιδίως, στην περίπτωση κατά την οποία μια γυναίκα γέννησε πριν από την είσοδό της στην αγορά εργασίας.

Επομένως, δεν φαίνεται ότι η νέα προσαύξηση σύνταξης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 79/7.

δ) Αιτιολόγηση με βάση τον αποκλεισμό από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 79/7 της προσαύξησης της σύνταξης ως πλεονεκτήματος που παρέχεται επί ασφάλισης γήρατος στα πρόσωπα που έχουν αναθρέψει τέκνα και την απόκτηση δικαιωμάτων επί παροχών μετά από περιόδους διακοπής της εργασίας λόγω ανατροφής των τέκνων.

Τίθεται το ερώτημα σχετικά με την πιθανή εφαρμογή της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 79/7, σύμφωνα με την οποία η οδηγία δεν θίγει την ευχέρεια που έχουν τα κράτη μέλη να αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της τα πλεονεκτήματα που παρέχονται επί ασφάλισης γήρατος στα πρόσωπα που έχουν αναθρέψει τέκνα και την απόκτηση δικαιωμάτων επί παροχών μετά από περιόδους διακοπής της εργασίας, λόγω ανατροφής των τέκνων.

Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση C-450/18, ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 79/7 δεν εφαρμόζεται σε παροχή όπως η επίμαχη στην εν λόγω απόφαση προσαύξηση σύνταξης, και φαίνεται ότι η ίδια απάντηση μπορεί να δοθεί και για την υπό εξέταση προσαύξηση υπό το πρίσμα της νέας διατύπωσης του άρθρου 60 του LGSS.

ε) Αιτιολόγηση ως μέτρο θετικής δράσης βάσει του άρθρου 157, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ.

Τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η προσαύξηση μπορεί να εμπίπτει στα μέτρα θετικής δράσης που επιτρέπονται βάσει του άρθρου 157, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ.

Ωστόσο, όπως αναφέρεται στην απόφαση C-450/18, «η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε εθνική ρύθμιση όπως αυτή του άρθρου 60, παράγραφος 1, του LGSS, δεδομένου ότι η επίμαχη προσαύξηση σύνταξης περιορίζεται στη χορήγηση στις γυναίκες ενός επιπλέον ποσού κατά τον χρόνο χορήγησης σύνταξης, ιδίως σε περίπτωση μόνιμης αναπηρίας, χωρίς να αποκαθιστά τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας και δεν μπορεί να αντισταθμίσει τη μειονεκτική θέση στην οποία βρίσκονται οι γυναίκες, βοηθώντας τη σταδιοδρομία τους και εξασφαλίζοντας έτσι, εμπράκτως, πλήρη ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην επαγγελματική ζωή».

Φαίνεται ότι το ίδιο σκεπτικό θα μπορούσε να εφαρμοστεί όσον αφορά την επίμαχη προσαύξηση στη νέα διατύπωση του άρθρου 60 του LGSS.

Δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

- 12 Σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι η ρύθμιση της επίμαχης προσαύξησης αντίκειται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, τίθεται ένα ακόμη ζήτημα σχετικά με τα αποτελέσματα μιας τέτοιας απόφασης.
- 13 Το άρθρο 60 του LGSS προβλέπει ότι η προσαύξηση αποτελεί άπαξ χορηγούμενο δικαίωμα, δηλαδή μπορεί να χορηγηθεί μόνον στον έναν από τους γονείς. Επιπλέον, στην περίπτωση που ο συνταξιούχος είναι άνδρας, η προσαύξηση καταβάλλεται μόνο εάν η σύνταξή του είναι χαμηλότερη από εκείνη που καταβάλλεται στη μητέρα.
- 14 Τούτων δοθέντων, τίθεται το ερώτημα αν η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 79/7 και ο σεβασμός στην αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων επιβάλλουν να χορηγηθεί η εν λόγω προσαύξηση και στον άνδρα συνταξιούχο που τη ζητεί, μολονότι η εθνική νομοθεσία προβλέπει ότι μπορεί να χορηγηθεί μόνον στον έναν από τους δύο γονείς.
- 15 Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η γυναίκα συνταξιούχος δικαιούται το επίδομα ως πληρούσα τις νόμιμες προϋποθέσεις, τίθεται το ερώτημα αν η ύπαρξη διακρίσεων εις βάρος του άνδρα συνταξιούχου, σε περίπτωση που το Δικαστήριο διαπιστώσει κάτι τέτοιο, θα επέτρεπε ή μη τη διατήρηση της χορήγησης της επίμαχης προσαύξησης και στους δύο γονείς, μολονότι το εθνικό δίκαιο προβλέπει ότι μπορεί να χορηγηθεί μόνο στον έναν από αυτούς.
- 16 Εν προκειμένω, σε περίπτωση εφαρμογής της εθνικής διατάξεως, η χορήγηση της προσαύξησης στον προσφεύγοντα θα σήμαινε την παύση καταβολής της προσαύξησης στη γυναίκα συνταξιούχο επειδή η σύνταξή της είναι υψηλότερη από αυτή του προσφεύγοντος.
- 17 Ωστόσο, εάν η εν λόγω προσαύξηση χορηγούνταν μόνο στον συνταξιούχο με τη χαμηλότερη σύνταξη, η διαπίστωση του Δικαστηρίου περί υφιστάμενης διακριτικής μεταχείρισης δεν θα είχε κανένα χρήσιμο αποτέλεσμα. Επιπλέον, η εθνική διάταξη σύμφωνα με την οποία η προσαύξηση χορηγείται μόνο σε αυτόν που λαμβάνει τη χαμηλότερη σύνταξη αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν δύο γονείς που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις για τη λήψη της. Επομένως, δεν έχει εφαρμογή όταν η προσαύξηση αυτή χορηγείται σε πατέρα που δεν πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει η εν λόγω διάταξη.